

Kinderpsychiater: trauma ouders vaak oorzaak van gedragsproblemen kinderen

Kinderen uit huis plaatsen werkt vaak averechts. Bij ernstige psychische- of gedragsproblemen moet niet alleen het kind, maar het hele gezin in behandeling. Dit zegt kinder- en jeugdpsychiater Peter Dijkshoorn, werkzaam bij GGZ Nederland en jeugdzorginstelling Accare.

Marjon Bolwijn 12 februari 2019, 20:18

Kinderpsychiater Peter Dijkshoorn. Beeld Harry Cock/de Volkskrant

Dijkshoorn reageert op de alarmerende cijfers over suicide in gesloten jeugdinstituten en het verhaal zaterdag in *de Volkskrant* van [Jason Bhugwandass](#), die zijn opname in zo'n instelling beschreef als een gevangenschap die hem meer kwaad dan goed deed. Woensdag debatteert de

Tweede Kamer over het toenemende aantal jongeren in gesloten jeugdinstituten dat zelfmoord pleegt.

Waar faalt de hulpverlening voor deze kinderen?

‘Ik vind dat we het ons in onze samenleving niet kunnen permitteren kinderen op te sluiten. Ik snap dat er hulpverleners en ouders zijn die zich ernstig zorgen maken en denken dat het voor een kind beter is als het tijdelijk wordt opgesloten. Omdat het in contact staat met drugshandelaren, of mensen die seksueel overschrijdend gedrag vertonen, omdat het zichzelf of anderen iets dreigt aan te doen, wegloupt. Maar het betreft meestal kinderen die door traumatische ervaringen als pesten, een vechtscheiding, kwetsbare ouders die door hun eigen problemen niet in staat zijn een puber op te voeden, bepaald gedrag zijn gaan vertonen.

‘Het kind uit huis halen en opsluiten is geen oplossing. Het doel is bescherming. Maar deze vorm van bescherming is vaak minder behulpzaam dan we denken. Een kind wil, ook als het thuis wordt mishandeld of verwaarloosd, vrijwel altijd bij zijn ouders blijven. Haal je het weg en erger, sluit je het op, dan blijken zijn problemen vaak te verergeren. Het wordt somberder, boos of agressief. Een kind met psychische of gedragsproblemen heeft hulp nodig in zijn vertrouwde omgeving.’

Pleit u voor een verbod op uithuisplaatsingen?

‘Ik vind dat we ernaar moeten streven ermee te stoppen. Net zoals wetenschappers en artsen alles doen om kanker de wereld uit te helpen, zonder dat we weten of dat gaat lukken. Dat moeten we in de jeugdhulp ook doen. Wat we in de hulpverlening vergeten is dat het nodig is te investeren in betere hulp ontwikkelen. Uithuisplaatsing is veel minder vaak nodig dan nu gebeurt.

‘Er is voldoende kennis, meer dan tien jaar geleden, om kinderen op een andere manier verder te helpen. Het is noodzakelijk die kennis te verspreiden. Daarvoor moeten GGZ en jeugdzorg beter samenwerken. En dat gebeurt ook steeds vaker. Het is onlogisch de geestelijke hulp van de GGZ en opvoedondersteuning van de jeugdzorg te scheiden. We komen er steeds meer achter dat er een samenhang is tussen psychische problemen en opvoedproblemen.’

Zegt suïcide in gesloten jeugdinstituten iets over machteloze kinderen of vooral iets over machteloze hulpverleners?

‘Het gaat om kinderen die geen uitweg meer zien en soms ook om machteloze hulpverleners. Een kind dat je in een gesloten inrichting plaatst, raakt al zijn contacten kwijt. Dat werkt vaak averechts op zijn gemoedstoestand, zeker als het kind al kampt met suïcidale gedachten. Het moet juist in zijn eigen omgeving leren dat het leven de moeite waard is.

‘Voor hulpverleners is het zwaar om in een gesloten jeugdinstituut te werken. De problemen van de jongeren zijn zeer complex. Veel medewerkers zijn overbelast, ook door de snelle personeelwisselingen en het tekort aan ervaren collega's. De jongeren krijgen daardoor ook in de instelling niet altijd wat ze zo hard nodig hebben: rustige, stabiele en vaardige volwassenen.’

Hoe verklaart u het toenemend aantal jongeren met ernstige psychische en gedragsproblemen?

‘Daar kan ik alleen maar over speculeren. We zien dat er vaak erg lang wordt gewacht voordat een kind wordt doorverwezen voor adequate hulp. Tegelijk worden sinds de instelling van wijkteams meer problemen gesignaleerd, zeker in sociaal zwakke wijken. Door de toenemende hulpvraag ontstaan wachtlijsten. Doordat kinderen lang moeten wachten, verergert de problematiek. Als we er eerder bij zijn, kunnen we voorkomen dat kinderen uit huis worden geplaatst. Dat maakt de zorg ook nog goedkoper.’

Bij welke hulp is deze groep jongeren wel gebaat?

‘We zien in de praktijk, gestoeld op wetenschappelijk onderzoek, dat het beter is het hele gezin te behandelen in plaats van het kind alleen. De oorzaak van psychische en gedragsproblemen liggen vaak in de thuissituatie, in de opvoeding. In de drie noordelijke provincies werken GGZ en jeugdhulp sinds twee jaar met een nieuwe methode, waarbij niet het kind, maar het hele gezin zes weken lang opgenomen wordt in de instelling en zij intensieve traumatherapie volgen.

‘Kinderen met problematisch gedrag die in hun ontwikkeling worden bedreigd, blijken vaak getraumatiseerde ouders te hebben. Zo bleek een vader die zijn kind mishandelde een militair met een post traumatische stressstoornis. Door het trauma van deze ouder tegelijk met de psychische en

gedragsproblemen van de kinderen te behandelen, worden de oorzaken aangepakt.

‘Tijdens de behandeling wordt gewerkt aan een nieuw gezinssysteem en versterking van de vaardigheden van de ouders als opvoeders. Van de 92 gezinnen die in 2017 volgens deze methode zijn behandeld, zijn uiteindelijk maar twee kinderen uit huis geplaatst. Dat is een bijzonder lage, hoopgevende score.

‘Bij de overige gezinnen zien we dat de situatie thuis verbetert. Doordat het trauma van ouders wordt behandeld, zijn zij beter in staat om hun kinderen goed en liefdevol op te voeden. Ook staan zij meer open dan voorheen voor opvoedadviezen. Met deze aanpak hopen we het aantal uithuisplaatsingen te verminderen.’

Is een juridisch verbod op uithuisplaatsingen niet effectiever?

‘De ruimte voor uithuisplaatsing moet er nog wel zijn, want soms is de situatie voor een kind thuis zó ernstig, onveilig en uitzichtloos, dat het onverantwoord is. We moeten er als samenleving naar streven die situatie voor te zijn. Niemand roept uit zichzelf: ‘Ik mishandel mijn kind, wilt u mij helpen?’ Dat is raar, want we weten dat kindermishandeling veel voorkomt.

‘Er zou een klimaat in onze samenleving moeten zijn waarin het normaal is dat mensen dit zelf aankaarten. En waarin de omgeving die iets in de gaten heeft niet met een boog om dit gezin heenloopt en het veroordeelt, maar eropaf stapt en zegt: ‘Kan ik u helpen?’

We moeten af van de gesloten jeugdzorg, schreef ervaringsdeskundige Jason Bhugwandass (21) afgelopen zaterdag in een essay in de Volkskrant. [Alle regels en tucht doen kwetsbare jongeren meer kwaad dan goed.](#)